

Diplomitöö

ANTON. VALTER.

VEKSLIPROTEST.

DIPLOMITÖÖ.

1939.

Anton, A.

Ma prof. A. Püpele
etnograafiline.

III 39.

H. Kadu,
Tartu.

I

Diplom tööle arvestatud.
J. Süg.
27/III 39

A.

2533.

31. III 1939. Võltsimise
Sügis, 1939. aasta

Diplomitöö

370 242

II.

Anton, Walter.

E. V.

TARTU ÜLIKOOLI
ÕIGUSTEADUSKOND

11. märts 1939.

Nr 425

TARTU

Veksli protest.

Diplomitöö

1939.

Sisukord.

Sissejuhatus.	lkx. 1.
<u>I. Protesti mõiste.</u>	2.
<u>II. Protesti liigid:</u>	4.
1. protest vormi järel,	4.
2. protest sisu järel,	8.
a) protest mitteaktsiivimises,	9.
b) protest mitteaktsiivimises.	25
<u>III. Protesti menetlus:</u>	30.
1. protesti lõstmise aeg.	30
2. protesti akt.	39
3. notifikatsioon.	45
<u>IV. Protesti tagajärjed:</u>	47.
1. protesti siht	47
2. protesti tähtsus.	50.

Lühendid:

- VS — Vekselseadus R.T. 1932 A 17.
 ÜVS — Ühtlustatud vekselseadus R.T. 1938 A 82.
 TKS — Tsiviilkohtupidamise Seadus.

Töös kasutatud:

1. J. Wender, "Vekselseadus seletustega" Tallinn 1932.
2. O. Samma, "Vekselseadus seletustega" Tartu 1938.
3. A. Piip, "Kaubandusõigus" 1933.
4. J. Rausnitz, "Der Protest," Berlin 1934
5. R. Michaelis, "Wechselrecht" Berlin 1932
6. Riigikohtu üldkoogu seletus 1 nov. 1926
7. Riigikohtu üldkoogu seletus 11. juun. 1932.
8. Riigikohtu üldkoogu otsus A 2, 1932.
9. Senati tsiviildep. otsus A 108, 1890
10. Riigikohtu tsiv. osak. ots. A 61, 1927.

Sissejuhatus.

1 okt. 1938. a. jõustus Eesti, Lätis ja Leedus täiesti ühtlustatud veksliseadus, mis on koostatud Genfi 1930. a. konventsioonide alusel, mis ainult mõningais üksikasjades erineb viimasest.

ÜKS-i jõustumisega kaotas kehtivuse 1932. a. veksliseadus, kuid sellele vaatamata tulevad tema eeskinjad siiski veel kohaldamisele nende vekslite suhtes, mis on väljatud enne 1. okt. 1938. a. ÜKS kehtib aga täielikult nende vekslite suhtes, mis on väljatud pärast 1 okt. 1938. a.

Käesolevas töös tulevad käsitamisele paralleelselt nii uus kui ka vana veksliseadus.

I Protesti mõiste.

Kaubanduslikus käibes on veksli tähtsus üha kasvanud ja kasvab alatasa, ning juba õige varakult hakati andma veksle teravat vormilist kaitset, mis alguse sai Prantsusmaal, eriti sealsetel messidel.

Sellest arenes välja n. n. vekslikar-
mus „rigor cambialis“ mis on praegu-
gi eriliselt tugev veksli abstraktsuse
juures.

Sõna „protest“ on tulnud ladina-
keelsest sõnast „protestatio“, mis tähen-
dab tunnistajate juures, sest esialgne
protest toimus suuliselt tunnistajate
juuresolekul, kuna aga palju hilje-

mini protest muutus kirjalikuks.

Protesti ülesandeks on konstatendada ettekirjutet vormis ja selleks määratud ametniku kaudu seda fakti, et teatar veksliseaduse eeskirjade kohaselt esitatud vekslivõlguslike summa või toimuse taotlus on jäänud tagajärjeta.

Protestitoiming koosneb kahest osast, nimelt vekslivõlguslikest taotlemisest, siin protestiametnik taotleb teatasalt isikult vekslivõlguslike summat või toimust ja protestiakti koostamisest, milles protestiametnik konstateerib, et vekslivõlguslike taotlus on jäänud tagajärjeta.

Protestil on mitmesugune tähendus ja protestiga seotud võlguslikud tagajärjed on üksikute protestiliikide järele erinevad. Protesti ülesandeks on säilitada regressivõlgust üldse,

sest teataratel kordadel protest on formaalsesks uelduses regressiõiguse teostamiseks¹; nii saab sundtäite korras rahuldust nõuda ainult protestitud vekslil järele. Teataratel kordadel protest on õiguste säilitamiseks, kuna aja mönikord piirdub protesti ülesanne sellega, et anda vekslivaldajale tõenduse vekslijärgse kohustuse ommitletatmise üle.

II Protesti liigid.

Eristatakse protesti vormi ja sisu järele. Vormi järele iga protest peab tehtama kas notari, või seaduse järele protestimiseks õigustatud ametniku poolt.² Viimasteks võivad olla

1. J.K.S. § 161 p1.

2. VS § 66, ÜVS § 79.

wastawates kohtades notarite puudumisel
 ja oskonnakohtunikud. Mitmetes teistes
 seadusandlustes on aga isikute arv
 kes wõiwad protestimist toimetada pal-
 ju suurem. Nii Saksa 21. juuni 1933.a.
 Vekselseaduse järgi 1) kogu riigi post
 sisemaa wexslite kohta, mis ei ületa
 1000 riigimarka, 2) kogu riigile nota-
 rid, 3) kohtunikud kogu riigile.³

Ka ex lvene 1857.a. seaduse järgi
 lubati mitmetel ametnikel toimetada
 wexslite protestimist,⁴ kuid tingimusel
 et wastawas kohas notarit polnud.
 Samuti jäi see eskiri maksma ka
 1. jaan. 1903.a. kehtimapaandud wexli-
 seaduses.

Kuna meie kehtivad seadused ei
 õigusta ühtegi ametnikku pääle
 notari, kes seerini sellena aimuiksi

3. Saksa Wechselgesetz art. 79.

4. 1857.a. VS § 540, 597.

õigustatud oli. 1. okt. 1938. a. väljatud
 ÜKS-e väljendil — wõi seaduse järel
 protestimiseks õigustatud ametniku poolt
 — on tähtsus ainult de lege ferenda.

Senini on kõigis kolmes Balti riigis
 wexli protesti tegijad ainult notarid.
 Riigikohtu üldkogu seletas⁵ et nota-
 rid on kohustatud protestimiseks was-
 tu wõtma ka need wexleid, mille
 lunastamiskohaks ei ole sama nota-
 ri ringkond, waid mõni teine linn,
 alev, wald jne. kuid samas kohtu-
 ringkonnas.

Hiljem⁶ aga seletas Riigikohtu üld-
 kogu, et kui wexli maksukohas on
 notar, siis peab see protestima, kui
 aga wexli maksukohas notar puu-
 dul, siis peab protestimist toimetama

5. Riigikohtu üldkogu seletus 1. nov. 1926.

6. " — " — " — 11. juun. 1932.

see notaritest, kes asub vekslil lunastamiskohale kõige lähemal. Neid seletusi tuleb ka ÜVS-e kohta kohaldada.

Kuid vaatamata kõigile neile tagajärgedele mida toob enesega kaasa vekslil kohustuste täitmatajätmine jäetakse need siiski tihti täitmata, mis võib olla tingitud väga mitmesugustest asjaoludest.

Nii võib vekslimakaja loobuda maksimisest, kuna ta ei taha maksta, või ei ole tal varandust, või ta löstab ülesse mõne vaidluse vekslil vastu, või vekslimakaja nõustub maksma ainult osaliselt, mida ka vekslivaldaja⁷.

7. ÜVS treib vahet vekslil faktilise valdaja-detentori ja juriidilise käespidaja-posessori vahel, nimetades esimest vekslipidajaks ja viimast vekslivaldajaks. 1932.a. VS säärast vahet ei teinud ja tarvitas ühtlast väljendit - vekslipidaja.

on kohustet wastu wõtma, wõi maksu-
kohuslaad on tunnistatud maksujõuetuks
wõlgmikuks ja on suurend ülevõlastumena.^{8.}

2. Protest sisse järele.

Protest mis on regressiõiguse teostamises
tingimata vajalik, on ettekirjutatud järg-
mistel juhtudel.^{9.}

- a) protest mitteaktseptimises.
- b) protest aktseptimises wõi esitamismärk-
ne tegemise dateerimises.
- c) protest mittelunastamises maksutähtpäeval
- d) protest mittelunastamises enne maksutäht-
päeva
- e) protest veksliteisikse wõi algveksli
mittemileandmises.

8. Piip, Kaubandusõigus lhk. 243

9. LÕS §44.

f) protest hädasekkuja vastu antseptist
kuuldumise korral.

g) protest ausekkuja ja hädasekkuja vastu.

Luna meil esinevad peamiste weskli
protesti liikidena protest mitteantseptimises
ja protest mittelunastamises maksutäht-
päeval siis käsitame ainult neid.

a) Protest mitteantseptimises.

Senise VS-¹⁰-i järele wastutab trassant
niikästi käskweskli antseptimise kui ka
lunastamise eest, samuti toimib ka ÜÜS,
kuid erinevalt VS-st lubab ÜÜS¹¹ trass-
andile end teatawatel kordadel wabas-
tada wastutusest antseptimise eest,
nimelt neil kordadel, kui ta on paigu-

10. VS- § 97 p. 1.

11. ÜÜS § 9 lg 1, 2.

tanud vastava wäljendi wexli teksti wõi
trassandi poolt allakirjutatud pealdisena
wexli esiküljele. See klausel ei võimalda
teostada regressi trassandi ja selle käenda-
jate vastu, kui trassaat jätab wexli
aktseptimata, kuid siiski ei keela wexli-
waldejat esitada säärast käskwexlit
trassandile aktseptimiseks. Erinevalt ÜS-st
võimaldab ÜÜS trassandil end wabastada
vastutusest aktseptimise eest, veel sellega,
et ta lubab trassandile keelata wexli
esitamise aktseptimiseks.^{12.}

See võib toimuda vastava klausli paigu-
tamisega, nagu „wexlit ei wõi esitada
aktseptimiseks“ wexli teksti wõi trassandi
poolt allakirjutatud pealdisena wexli
esiküljele. Säärase aktseptimise esi-
tamise klausli paigutamisega wexlile,
langeb ära võimalus teostada selle

12. — ÜÜS — § 22 lg 1.

wexsli järel ennetähtpärsset regressi mitte-
antseptimise korral. Antseptimises esitamise
keeld on ette nähtud üksnes regressi-
kohuslaste huvides, ning ei tule lugeda
tühiseks keelu wastaselt tehtud ansept.

Selle antseptiga kohustub antseptant
lunastama wexsli maksutähtpäral, mitte
üksnes wexsliwaldajalt waid ka ulko-
lastelt. Kui paigutatakse antseptimises
esitamise keelu klausel wexslisse, siis
wastawalt muutub see mitteantseptitewaks
käskwexslik.

Kuid seda antseptimises esitamise keel-
du ei ole lubatud paigutada näitae-
ga domitsiiliwexslisse.¹³

Wexsli trassaadile võib esitada
mitte ainult wexsliwaldaja, waid ka
iga wexslipidaja, kellel ei ole wexsli

13. ÜVS — § 22 lg 2.

mingisuguseid õrgusi.¹⁴

Wekslit võib akseptimiseks esitada maksutähtpäeva saamiseni, s. o. mitte enam maksutähtpäeval. Maksutähtpäeval võib küll wekslit akseptida, kuid maksutähtpäeval ei saa teda enam protestida mitteakseptimise pärast.¹⁵

Kui aga weksli akseptimiseks esitamisele ei jäigne 24 tunni jooksul weksli wastu võtmine või weksel võetakse vastu osaliselt, siis on weksliwaldajel õigus lasta weksel protestiga warustada mitteakseptimise pärast. Nii siis näeme, et ÜS-es on nähtud ette teataw ajawahemik, mille jooksul peab kas weksel wastu võetama või mitte. ÜÜS-es aga pole sõärast ajawahemikku ette nähtud mispärast tuleb arwata, et weksel tuleb

14. - ÜÜS - § 21, lg 1.

15. - ÜÜS - § 21, lg 2.

otekohe kas wastuwõtta wõi tagasilüka-
ta. Selle protestiga omandab wexliwalde-
ja õiguse ennetähtpärase rahulduse
saamiseks, sest mitteakceptimise pärast
toimunud protesti põhjal on wexliwalda-
jal õigus, ostamata wexli lunastus-
päera, nõnda wexli järel rahuldust
ühes protestimisega seotud kuludega, samu-
ti nagu wexli tähtpäeval mitte lüas-
tamisel.

Teatawatel korradel võib trassandi-
le olla kasulik, et wexlit ei esitataks
akceptimiseks enne teatawat tähtpäera,
sellepärast lubab ÜV¹⁶ erinevalt VS-st
trassandile paigutada wexlisse klausli,
et trassaadile võib esitada wexli
akceptimiseks alles teatud tähtpäeval,
mitte aga enne, kuna trassant arvestab

sellega, et trassant nõustub wekslit antsepti-
ma mitte enne isaid pärast seda tähtpäeva.
Antseptimine peab olema aga tingimata
nii VS-e kui ka ÜVS-e järel, trassaadile
on aga lubatud antseptida wekslit kas
terves summas või osaliselt.

Kui antseptant on teinud mitte luba-
tud kõrvalkaldumisi wekslitextist siis
endise VS-e järel ei kanna ta mingi-
sugust vastutust kõrvalkaldumistega
antseptitud weksli järel, kuid ÜVS-e
kohaselt¹⁷ on antseptant vastutav oma
antsepti sisu ulatuses, ning weksliwelda-
ja võib lasta weksli protestide mitteantsep-
timise pärast, ka võib ta waatanute
antsepti sisule esitada weksli trassaadile
lunastamiseks lunastamispäeval mis trass-
ant määranud, kui aga weksel jäetakse

17. - ÜVS - § 26 lg 2.

luuastamata, siis võib vekslit protestida
mitteluustamise pärast, ning esitada re-
gressinõue. Vekslivaldaja ei ole kohus-
tatud ühe või teise võimaluse kasuta-
miseks otsust otsukohe langetama.

Vekslivaldaja võib lasta vekslit protes-
tida ja teostada regressi kas mitteakt-
septimise või mitteluustamise pärast seni,
kuni võimaldavad seda vastavad tähtajad.
Kui aga regress on jäänud tegajärje-
ta, siis ta võib akseptentidelt nõuda
veksijärgse kohustuse täitmist nõnda
aksepti sisu ulatuses.

Senise VS-e järel on vekslivaldajal
võimalik teostada regressiõigust enne
maksutähtpäeva ainult ühel juhul,
nimelt siis, kui trassvat jätab käsk-
veksli kas vekslisumma tervis või
osalises summas akseptineta, ning

kui see asjaolu tõestatakse protestiga.¹⁸
 Sellest reeglist on siiski erand ja
 nimelt kui wexslimaksja ei wõta küll
 wexslit wastu maksjana, kuid teeb
 ettepaneku, wõtta sama wexsil wastu
 seksujana on pärast ja kui selleks
 wexslipidaja awaldanud ka nõusolekut,
 siis ei teki wexslipidajale ennetihtpäevalise
 rahulduse saamise õigust.¹⁹

Wexslipidajal ei ole õigust lükata taga-
 si on pärast wastuwõtu ettepanekut,
 mille teeb wexslimaksja täis wexsi-
 summas.²⁰

Seksumine võib olla ainult selle
 isiku eest, kes wastutab wexsi järel
 regressiõiguse alusel, selle tõttu ei või
 lihtwexsl. wäljaja, samuti kui käsk-
 wexsl. aktsseptantki, määrata seksujat.

18. — VS § 95, 98.

19. — VS § 106.

20. — VS § 104.

Samuti ei või ta ka ise olla sekkujaks.²¹
 ÜS-e järelle päälle protesti mittewastuwõtmi-
 se pärast on vajalik selline et esitada
 mõned pealekirjutajate waste, esitada
 veel wexsel maksmiseks samale maks-
 jale ja kui ka mõned maksmist ei järg-
 ne, siis tuleb laste wexsel protestida veel
 mittemaxmise pärast enne tähtpäeva ja
 selle järel võib astuda ennetähtpäeva-
 sele sissenõudmisele.²²

Kuid neid kahte protesti mittewaste-
 wõtmise ja ennetähtpäeva mittemaxmise
 pärast võidakse teostada ühe ja sama
 protestiantiga.

ÜS²³ aga ütleb et akseptimisest või
 lunastamisest keeldumist tuleb konsta-
 teerida ainetliku aktiga, kui aga wexsel
 on protestitud mitteakseptimise pärast,

21. — ÜS § 55.

22. — J. Wender, wexsliseadus 1932 lkk. 160

23. — ÜS § 44 lg 1, 4.

siis pole teda enam vaja esitada lunastamiseks ega protestimiseks mittelunastamise pärast.

Käskewexsli järelle ÜVS-i²⁴ alusel võib regressiõigust teostada iga õigusepärane wexsliwaldaja ja nimelt see, kes waldab wexsli maksutähtpäeval. nii indossantide, trassandi ja munde wexslikohuslaste wastu ka juba enne maksutähtpäeva järgmistel juhtudel:

1. Kui wexsel on jäetud kas terwelt või osaliselt antseptimata;

2. kui wexsli antseptitud või antseptimata jättnud trassandi wane on seatud konkursi alla, või: kui trassant on lõpetanud oma maksumised, seda ka siis, kui maksumiste lõpetamist pole konstateerinud kohus, või kui ta wane-

24. — ÜVS § 43.

le pööratud sissenõudmine on jäänud tagajärjeta;

3. Kui akseptimisele mittekuuluva vekslil väljand trassadi vara on seatud konkursi alla, konkursi ärahoiu kokkuleppe menetluse või administratsiooni alla.

Kui lihtveksli väljaja või trassant on lõpetanud maksused, või kui nende varale pööratud sissenõudmine on jäänud tagajärjeta, siis LÕS-²⁵ kohaselt võib vekslivaldaja teostada regressiõigust pärast seda, kui lihtveksel on esitatud väljajale ja käskveksel trassadile luastamiseks, ning kui protest on toimumas vekslil mitte luastamise pärast.

Siin pole küllaldane regressiõiguse

teostamiseks esitada protestitud koex sel,
 kuid siin peab tõestama veel maksimiste
 lõpetamist, wõi et sissenõudmine on jäänud
 tagajärgeta. Maksimiste lõpetamise all tuleb
 mõista wõlgade kestwat wõimistust, täite
 rahalisi kohustusi. Kui aga sissenõudmine
 on jäänud tagajärgeta siis täitelehe
 esitamine on küllaldane, kuha kohtu-
 pristaw on teinud wastewasistulise märk-
 me.

ÜKS-²⁶ kohaselt on kohtu määruse esi-
 tamine küllaldaselt aluseks regressiõige-
 se teostamise lubamiseks wexliwäldijale,
 kui wexli wäldaja wõi trassandi wõra
 on seatud konkursi alla.

Kohtumääruse esitamisega on võrdne
 Riigi Teataja lisa wõi Muu Eesti wasta-
 wa numbri esitamine, kus on awalde-

tud maksujõuetuks tunnustamise kohtu-
määruse kuulutus.

1932. a. VS-e järel võidakse regressi-
õigust teostada üksnes protestitud veks-
lite järgi,²⁷ kui aga veksel jäetakse
protestimata mitte tunnustamise pärast, siis
vabanevad indossandid ja nende käenda-
jad ning käskveksli juures ka transs-
ant vekslijärgsest vastutusest.²⁸

Lihtheksli juures jäävad vastutajaks
sel juhul väljaja ja käendajad ning
käskveksli juures, kui see on aksepti-
tud nii akseptant kui ka loimise käen-
dajad. ÜVS on aga loobunud nende
põhimõtete järjekindlast tarvitamisest.
ÜVS-e²⁹ järel võivad nii liht kui
ka käskveksli väljaja, samuti ka
indossant või vekslikäendaja klausliga

27. — VS §§ 48, 54, 98, 101.

28. — VS §§ 101 p 5, 97 p 2.

29. — ÜVS §§ 46, 76.

„kuludeta regress“, või mõne muu samatü-
 dusliku mis märgitud vekslile, veksl-
 waldaja wabastada regressiõiguse teosta-
 miseks vajalikust veksl eitemisest pro-
 testimisest mitteaktseptimise või mitte-
 lunastamise pärast.

Kui aga vekslivaldaja siiski lasub
 teha protesti, siis jääwad kulud mis on
 seotud protestiga tema enese kanda.

Kuid nende vekslite järel mis on
 varustatud espoolmainitud märkusega,
 kui nad jääwad protestimata, ei ole wõi-
 malik asuda sundtäitmisele,³⁰ kuna sund-
 täitmine on lubatud ainult protestitud
 vekslite järel.

Vekslivaldaja võib teostada oma re-
 gressiõigust mitte ainult enne veksl maksu-
 tähtpäeva, vaid ka pärast seda,³¹ see-
 suguseid võimalusi ei paku aga VS-s.

30. — JKS § 61 p 3.

31. — UVS § 43.

Regressisumma suuruse küsimuse, erineb ÜVS seiuist VS-st, sest ta lubab vekslivaldajal nõude regressikohustaselt senise 8% asemel 6% aastase regressi intresse tasumata vekslisummalt, arwates veksimaksutähtpäewast kuni vekslil wäljalunestamise päewani regressikohustase poolt, kusjuures maksutähtpäewa kaasa ei arwata.³²

Senine veksliseadus võimaldab regressikorras nõuda vekslitasa $\frac{1}{4}\%$ suuruses kõigist regressinõude alusel tasumisele kuuluvast summast.³³

ÜVS aga lubab vekslitasa nõuda $\frac{1}{3}\%$ suuruses ja seda ainult regressinõude alusel tasumisele kuuluwast vekslisummast,³⁴ samuti on ka muudetud regressisummat, mida võib nõuda oma eelkohustastelt

32. — ÜVS § 72.

33. — VS § 49 p 3.

34. — ÜVS § 48 p 4.

isik, kes on lunastanud vekslit regressi-
korras.³⁵

Kui aga regressiõigust teostatakse enne
maksutähtpäeva, siis on vekslil lunastajal
ÜS-e alusel³⁶ õigus vekslisummast maha
arvata 8% aastas, arvates vekslit välja-
lunastamise päevast kuni maksutähtpäevani.
ÜÜS-e alusel³⁷ aga kuulub sel juhul vekslisummast mahaarvamisele Eesti Panga
diskontomäär järel arutatud diskont.
Praegu on meil ametlikult diskonto-
määraks regressiõiguse teostamisel enne-
tähtpäeva $4\frac{1}{2}\%$.

Ka ennetähtpäevase regressi teostamisel
võib vekslivaldaja nõuda protesti, teete-
mis ja maid kulusid ning vekslitasu $\frac{1}{3}\%$
summas regressinõude alusel tasumisele
kuuluvast vekslisummast.

35.— ÜS § 52, ÜÜS § 49.

36.— ÜS § 98 p 2.

37.— ÜÜS § 48.

b) Protest mittemaksmises.

Kui vekshiandja või viimase poolt määratud eriline maksja jätab rahuldamata, mille veksi järel esitatud maksumõeldmise, ükskõik missugusel põhjusel, siis järgneb sellele veksi protest mittemaksmise pärast. Oleneb veksiwalgajast kas ta saab veksi protestida, või mitte, sest see on tema õigus mitte aga kohustus.

Kui aga pole õigeaegselt ette võetud veksi protesti, mis sünnib regressiõiguse säilitamiseks, siis jääb veksiwalgaja vastutavaks veksiwalgaja es selle summa kaitseks, mille võrre ta on rikastunud, tema

rahju tagajärjel, säärast mõnet ei saa aga esitada indossantide vastu, kellede vekslijärgne kohustus on kustunud.³⁸

ÜVS aga võimaldab palju laiemalt teostada regressi.

1932.a. veksliseaduse järel ei oleud võimalik teostada enne tähtpäevalist regressi lihtvekslil järel, kuna ÜVS-e järel ka see on võimalik, nii siis arendab ÜVS tunduvalt ennetähtpäevalise regressi teostamist. Lihtvekslil valdaja võib teostada regressi õigust nii indossantide kui ka teiste vekslil kohustaste vastu ka juba enne maksutähtpäeva,³⁹ kui vekslilväljaaja vara on seatud konkursi, konkursi ärahoiu kokkuleppe menetluse või administratsiooni

38 — ÜVS § 88

39 — ÜVS §§ 43, 77.

iooni alla, või kui veksliväljaja on lõpetanud oma maksused, seda ka siis kui maksuse lõpetamist pole konstateeritud kohus, või kui ta varale pööretud sissenõudmine on jäänud tegajärgi.

UVS vaatab vekslit kui väärtpaberit, veksilil on täiesti individuaalne väärtus, olemas nende maksuvõime, kes alla kirjutavad. Kui tekib ebakindlus veksliväljaja maksuvõimes, siis vekslivaldaja on õigustatud teostama regressi enne maksetähtpäeva.

Kuid siin võivad tekkida mitmesugused vaidlused, näiteks kas moratoriumi võib lugeda säärases kokkuleppe menetluses, et võib teostada ennetähtpäevalist regressi, see on väidetav, kuna moratorium ei ole kokkuleppe menetlus, näme et seaduses on antud küll seldused, kuid tegeliku rakenduse võimalused puuduvad.

Samuti ka kui äärmiselt laseb ühe wex-
li protesti, kas saab seda siis lugeda et
ta on omad maksuvised lõpetanud
wõi mitte, siin võib wäga palju küsi-
musi tekkida, mis on waieldawad.

Protest peab sündima notari wõi ta
seadusliku asetäitja juures, wexlis määra-
tud maksukohas, nii oli see määratud
ÜS-es. ÜÜS-i järel ei tarwita aga
maksukoht olla otseselt märgitud, siin
maksukohaks peetakse, kui see otseselt
märkimata, trassadi nime juures tähen-
datud kohta.⁴⁰

Protesti peab toimetama üks maksukoha
lähematest notaritest, kes asuwad wasta-
wa Ringkonnakohta piirkonnas.

Notarid toimetawad notariaalasju
Notariaalseaduse alusel, mis meil pandi
kehtima 14 apr. 1919. a.,⁴¹ mis on ex

40. - ÜÜS § 2 lg 3

41. - Riigi Teataja #24 - 1919

Uue Notariaalseaduse 1914.a. väljaande
tõpne koopia, mõningate vähete erine-
mustega, mis on vastavalt meie plu-
dest tingitud.^{42.}

Tähendatud seaduse alusel on notar
kohustatud protestant: toimetama õigelt,
hoolikalt ja suurima ettevaatusega ja
tõik kalgud, mis tekiwad nende hool-
tuse wõi süü läbi on nad kohustatud
tasuma. Eriti tunnustatakse, et notar
on teotsanud ettevaatamata ja hool-
tult, kui ta on walmistanud protesti-
anti, wõttes protestimiseks lausa ebaõi-
gelt esitatud wexli ja jättes selle
esitajale seletamata tema teowõisi
ekslikkuse, ja kui see protestiakt
tunnustatakse pärast tähi seks.⁴³

Notar on kohustatud vähemalt

42. — Riigikohtu üldk. ots. #2, 1932.

43. — Senati biw. dep. ots #108 — 1890.

kuus tundi viibima oma kontoris igal
tööpäeval ja ta ei või isegi ajutiselt
lahkuda ilma wastawa loata oma asu-
kohast,⁴⁴ ning wekslite protestimisel käsi-
tawad nad weksliksaduse määraisi.⁴⁵

III Protesti menetlus.

1. Protesti lõstmise käik ja aeg.

Weksli tähtpäera saabumisel tuleb
weksel esitada maksmiseks kas weksliand-
jale või erilisele maksjale.

Maksunõudmine tuleb esitada maksukohas.⁴⁶

Senise VS-e kohaselt⁴⁷ võib weksli-

44. — NS §§ 37, 38.

45. — NS § 131.

46. — NS § 131.

47. — VS § 67 lg 1.

waldaja esitada wexli notarile protestimiseks mittelunastamise pärast ükskõik misaegusel neist päerist, millal ta võib wexli esitada lunastamiseks, seega võib wexliwaldaja VS-e järel päerewexli, aegwexli ja näitaegwexli notarile esitada protestimiseks mittelunastamise pärast weel teisel argipäeval pärast wexli maksutähtpäeva,⁴⁸ kuid pole neid wexleid keelatud esitada protestimiseks ka maksutähtpäeval.

Kui aga maksutähtpäev langeb sadelikule pühale või puhkepäevale, siis tuleb wexlid esitada protestimiseks ainult maksutähtpäevale järgneval kahel argipäeval. Näitwexleid millede esitamiseks on määratud eriline tähtaeg⁴⁹ tuleb VS-e järel esitada protestimiseks

48. — VS § 41

49. — VS § 56, 38 pl.

mitte lunastamise pärast, enne tähendatud
tähtaja möödumist, mis vekslil märgitud,
kui aga eritähtpäev on märkinata, siis
enne aastase tähtaja möödumist, arwates
weksli koostamispäevast.⁵⁰

Seega näitwekslite (a wiste) juures ei
ole ootepäevad lubatud, ning et seesuguse
weksli maksmisest ja protestimisest mitte
ettepanemise korral mainitud tähtaja
piires wekslipidajal õigust ei ole wekslit
maksmisest ja protestimisest ettepanna
ühel kahest kaheistkümnenda kuu
lõppäevale järgneval argipäeval.⁵¹

Notar samal päeval mil temale
esitatakse weksel protestimisest, esitab maksu-
nõudmise lihtweksli wäljajale resp.
trassaadile.⁵²

50. — VS § 42.

51. — Riigikohtu tsiv. osak. ots. N 61-1927.

52. — VS § 67.

Kui järgneva päeva kella kolmeni
wekslit wälgi ei lunastata, siis protestib
notar weksli mittelunastamise pärast.⁵³

Eelpoolmainitud küsimuses on ÜKS
omaks wõtnud erineva seisukohta.

ÜKS-e kohaselt⁵⁴ peab pärewexsli, aegwexsli ja
näitaegwexsli protestimine mittelunastamise
pärast toimuma kahe argipäeva jooksul
mis järgnevad päevale, mil weksel kuulub
lunastamisele. ÜKS-e järel⁵⁵ wõidakse see-
suguseid weksleid lunastamises esitada
eelnimetatud juhul ikkagi kolmel argi-
päeval, sest ÜKS-s on otseselt öeldud,
et säärase weksli lunastamist mille
maksutähtpäev langeb seaduslikele pühä-
le wõi puhkepäevale, wõidakse nõnda
alles esimesel sellele järgneval argi-

53. - VS § 67 p 3.

54. - ÜKS § 44 lg 3

55. - ÜKS § 38 lg 1 ja 72.

päeval. Ning sellele argipäevale liituvad §38 lg1 kohaselt veel kaks argipäeva.

Seega ÜKS-e järel on päevvexsi, aegvexsi ja näitavvexsi lunastamisele esitamises igal juhul kolm argipäeva, ning sel ajal tuleb ka protest lõpuleviia, s.t. koostada protestiakt.

On soovitatav päevvexslid, aegvexslid ja näitavvexslid esitada notariile protestimiseks juba esimese argipäeva hommikul, mis järgneb lunastuspäevale, et notariil oleks aegsasti võimalik esitada maksunõue isikule, kelle vastu protestimine toimub.

ÜKS-e⁵⁶ kohaselt võib neid veksleid protestimiseks esitada aga ka veel teisel argipäeval pärast lunastuspäeva.

ÜKS-e⁵⁷ kohaselt peab näitavvexslite protestimine toimuma mittelunastamise pärast

56.- ÜKS §44 lg3.

57.- ÜKS §44 lg3.

tähtaja jooksul, mille kestel neid⁵⁸ võidakse esitada lunastamiseks.

Näitweksleid võidakse esitada protestimiseks juba samal päeval, millal neid esitati lunastamiseks. Kuigi näitwekslite protestimiseks esitamise viimaseks päevaks on nende lunastamiseks esitamise tähtaja viimane päev, on Liiski soovitatav esitada mõni päev varem, et notaril oleks võimalik maksuhõne aegsasti välja saata.

Kui weksi protestimist tahetakse toimetada mittemaksmise pärast, siis peab weksi notarile esitama legitimeeritud weksliwaldaja, ning protestiametnik on kohustatud legitimatsiooni kontrollima. Protestiametnik kellele weksel on esitatud protestimiseks, nõuab kas

suuliselt või kirjalikult vekslijärgsete
toimetuste täitmist isikult, kelle vastu
protestimine toimub.

Protest koosneb maksunõudmisest kui
ka protestitoimetamisest, kuna maksu-
nõudmise väljasaatmine moodustab selle
osa protestist, siis formaalselt on
võra alustada maksunõudmisega lunas-
tuspäeval, ehkki sisulised kaalutlused
lubavad seda teha.

Meil on tarvilikul kirjalik teatamine
notari poolt veksliväljajale mis on
ka parem, kuna ta annab teatava
aja maksu tasumiseks. Suuline teeta-
mine aga seda ei võimalda, mis võib
panna vekslimaksa väga raskesti
seisukorda, kuna tal samal momendil
raha käepärast pole, notar aga
võib raha mitte maksmisel otseselt

weksli protestida mitte maksmise pärast. Haudumena VS-ga võrreldes esineb ÜVS-⁵⁹ esikiri mille järgi säärase weksli lunastamist, mille maksumähtpäev langeb reedelikule pähele või pühapäevale, võib nõuda alles esimesel sellele järgneval arvipäeval, seega nimeme, et siin maksumähtpäev ja lunastuspäev ei lange ühte.

VS-e järel⁶⁰ weksel loetakse protestituks protestimärkme tegemise ajast wekslile, ehkki protest jõustub alles kohe pärast protestiakti koostamist. Nii siis protestimise päeval tegi notari sellekohase sissekande registrisse ja märkme registrisse wekslile, ning sellest märkme tegemise ajast loeti weksel protestituks, kuid protest hakkas maksma alles

59 — VS § 67 p 3.

60 — ÜVS § 72 lg 1.

pärast sellekohase erilise akti koostamist, millist võidi toimetada kas samal päeval või järgmisel.

Märkme tegemisel wexsile poldud lähemalt aga määratud tema sisu ega vormi.

Temas tuli aga tähendada aasta, kuu ja päev ning registri number, mille all protest kandub registrisse, samuti tähendada, et wexsel protestiti mittekaansmise pärast.

Protesti märkme tähtsus seisis kohtuliku wexsli mõpete aegumise tähtaegade arwutamisel, kuna protestimärkuse tegemise pärast hakkasid kulgema aegumise tähta-ajad. Kuid protestiga ühenduses oluwasid õigus: võis wexslipidaja teostada aga alles pärast protesti akti koostamist.⁶¹

Protestimärke säilitas protestimise ilme juhuks, kui wääramatul jõe mõjul notes

61. — Piip, Kaubandusõigus lkk. 273.

oli takistatud protestiakti koostama, siis
 võidi hiljem kohta otsusel lasta koosta-
 da protestiakt mõnel teisel notaril.

ÜKS aga ei tunnne protestimärget, ta
 näeb ette ainult protestiakti.⁶²

2. Protestiakt.

Eriolise tähtsuse protestimenetluses
 onab protestiakt. Tema märgitakse:

1. protestimise kuupäev; 2. protestiakti
 number; 3. selle nimi, kelle kasuks toi-
 mab protestimine, kui ka selle nimi, kel-
 le vastu toimab protestimine;
4. märges selle kohta, et protestiamet-
 rik on tagajärjetult nõudnud vekslit-
 järgse toimetuse täitmist isikult, kelle

62. — ÜKS 58062, 81.

Waste protest on toimunud, wõi et tema-
ga ei saadud kokku, wõi et tema äri-
ruume ega elukoortest ei leitud;

5. märke selle kohta kus ja millal nõue
on esitatud, wõi: on püütud seda esita-
da, tagajärjeta; 6. tasutud protesti kul-
de summa.

Protestiakt tuleb alla kirjutada protesti-
ametniku poolt ja warustada ametipit-
soriga.⁶³ Protestiakt tuleb koostada kas
wexslile wõi wexslijätkule, ning te peab
wahenditult järgnema wexsli taga-
küljel olevale wiimasele pealdisele, selle
pundumisel peab ta aga wahenditult
algema wexsli tagakülje ühest äärest.
Kui protestiakt koostatakse wexslijätku-
le, tuleb jätkuukoht warustada ameti-
pitsoriga. On see tehtud, siis pole

63. — lws 5 81.

Waja protestiametniku allkirjale lisandada ametipitserit. Ühe ning sama wexsli mitme teisiku wõi algwexsli ja selle ära- kirja protestimiseks on ~~see~~ küllaldane, kui protestiakt koostatakse ühele wexsli- teisikule wõi algwexslile.⁶⁴ Teistel wexsli- teisikutel wõi wexsliärakirjal tuleb ära märkida, misugusele wexsli teisikule on koostatud protestiakt, wõi et see on alg- wexsli. Sellele märkmele kohaldatase wastawalt käesolewa paragrahwi 2 lõike ja 3 lõike 1 lause eeskirju. See märged tuleb alla kirjutada pro- testiametniku poolt.

Protesti kohta, mille laesb teha wexs- li ära kirja waldaja⁶⁵ algwexsli pidaja wastu, tuleb koostada protestiakt ära- kirjale wõi selle külge kinnitatud

64. — VS § 70.

65. — üVS § 68 lg 2.

lehel. Kui wexsel protestitakse osalise
 antseptimise pärast, siis tuleb wexslist teha
 ärakiri ja protestiakt koostada sellele
 ärakirjale või selle külge kinnitatud le-
 hele. Ärakiri peab sisaldama ka wexsil
 leiduwa indossamendid ja muud märkmed.
 Paragrahvi 82 teise ja kolmanda lõike
 esikirja tuleb wastewalt kohaldada⁶⁶
 Protestiakti koostab notari Notariaalseaduse
 alusel, mispärast ka tema wastutusele-
 wõtmine puudulika protestiakti kooste-
 mise eest peab sündima Notariaalseaduse
 alusel. Kui ühest ning samast wexslist
 tulewaid õigusi toimetusi on kohusta-
 tud täitma mitu isikut, või üks ning
 sama isik korduvalt, siis on küllalt
 ühest protestist.
 Wexslist võibakse luuendada protesti-

66.— üms § 83.

ametnikult. Protestiametnikule ei saa
 weksli protestimiseks esiteja keelata
 maksu vastu võtmast, temale protesti-
 miseks esitatud weksli järel; noter
 on kohustatud isegi maksu vastu võtma.
 Ta peab weksli lunastaja nõudmisel
 temale weksli kwitseritult üle andma⁶⁷.
 Protestiakti kirjalõigu, vaheljäätmise
 ja muid kirjapüüdnusi võib protesti-
 ametnik parandada, kuni akti andmi-
 seni isikule, kelle kasuks protest on
 toimunud. Paranduse kohta tuleb teha
 protestiaktile protestiametniku poolt
 märge. Protestiaktist tuleb jätta toetatud
 ära kiri. Weksli või weksliära kirja si-
 must tuleb teha kokkuwõtte. Kokku-
 wõttes tuleb märkida:

1. weksli summa;

67. — üms § 85.

2. maksutähtpäev;
3. koostamise koht ja kuupäev;
4. wexsliwäljaja nimi, selle nimi, kellele wõi kelle käsul peab toimema maxsime, ja trassaadi nimi;

5. Kui wexsli lunastajaks on määratud trassaadi wõi lihtwexsliwäljajaga mitte-ühtiv isik, siis selle nimi kui ka hädasekkuja ja auserkkuja - akseptandi nimed.

Arakirjad kui ka kokkuwõtted tuleb säilitada korraldatult.⁶⁸ Wexsel ühes protesti-antiga antakse üle sellele wexsliwäldajale, kelle nõudmisel toimub wastew protest. Notar ei wõi keelduda wexsli üleandmisest õigustatud isikule, kui temale tähtakse protestimise tähta, ühes protestiga seotud kuludega.

68. — üms § 87.

3. Notifikatsioon.

Meil lasub notifikatsioon - teatamise kohustus notaril. Saksa seadusandluse järel lasub erialgne notifikatsiooni kohustus wexliwaldajal,⁶⁹ kes teatab wexliprotestimisest eelmisele wexliwaldajale, kuni teade lõpuks jõuab wexliwälgajani - trassandini, seda nimetatakse astmeliseks notifikatsioon kohustuseks.

Seesuguse teatamise sumeks pühenduseks tuleb pidada seda, et ta toimub väga aeglaselt.

Meie seaduse järel teatajaks on notar ja tuleb seda kõigile meile üheaegselt, kelle aadressid on märgitud wexsil, wõi on talle teatawaks tehtud selle

69. — Saksa Wexselordnung art. 45.

poolt, kes nõudis protestimist.⁷⁰ Notaril aga ei lase kohustust muretseda nende isikute aadressse, milliseid wexsil ei leida, samuti ei lase seda kohustust wexsilwaldajal, kelle kärmel wexsel protestitakse. Samuti kui notifikatsiooni teated jääwad kätte andmata, olgu kas aadressi puudulikkuse wõi mõnel muul põhjusel, siis sellel ei ole mingisuguseid kahjulikke tagajärgi ei notariile ega wexsilwaldajale.⁷¹

Notifikatsiooni otstarb seisab selles, et wexsilunastajale aga anda tarvilikuks ettevalmistuste tegemiseks wexsilunastamiseks.

70. — VS § 71.

71. — VS § 53.

IV. Protesti tagajärjed.

1. protesti siht.

Protestides, wexsli hoiaab wexsliwaldaja sellega alal nõudeõiguse nii wexsliandja kui ka indossantide wastu, ning käskwexsli ka akseptandi, wõi kui käskwexsel jäeti akseptimata siis ka transsandi wastu, sellega siis säilitatakse regressiõigus. Kui aga wexsel mida maksutähtajal wälja ei lunastatud, jäetakse protestimata, siis wabanevad indossandid protesti ärajätmise tõttu wastatusest, kuid wexsliwälja wastutus jääb siiski püsima.

NS-e järelke⁷² wexslikohustused wabane-

72. — NS § 35.

lood loeksli järgest vastutusest, mitte ainult sel juhul, kui loeksliwalgaja jätab tegemata mõne neist toimingust, mis tingib VS-e põhjal loekslikohuse vastutuse, samuti aga ka siis kui nende toimingute täitmatajätmine toimub wääramatul jõul või üldse loeksliwalgaja mitte süüdi oles, nii ei tee VS sõltuwaiks loeksliwalekord: wääramatust jõust (force majeure).

ÜKS on aga sellis küsimuses teisel seisukohal, kui loeksli ei saa määratud tähtajal esitada aktseptimiseks või lunastamiseks, siis pikendatakse neid tähtpäevi;⁷³ selbest nähtub, et ÜKS ei mõista wääramatu jõu abil all mitte üksnes sõda ja elementaarseid looduse sündmusi, nagu weeputus

73. — ÜKS § 54 lg 1.

ja maaäärise mine, waid ka riikide
poolt antawaid moratooriume.

Wääramata jõe juhtudeks ei peeta
aga sääraseid olusid, mis on puhtisik-
likud wexsiwaldajale. Pärast wäära-
mata jõe juhu möödumist peab
wexsiwaldaja wiivitamate wexsi-
leitama aktseptimiseks wõi lunasta-
miseks, wõi laskma protestida.⁷⁴

Kui wääramata jõe juhtum on
püsinud juba 30 päeva, arwates maks-
tähtpäevast, siis wõidakse kohe asuda
regressi teostamisele, ja seda siis
juba eriliste soodustustega, nimelt
wexsli lihtwexsiwäljajale resp.
trassoadile esitamata ning protesti-
mata.⁷⁵

74. — lms § 54 lg 3.

75. — lms § 54 lg 4.

1. Protesti tähtsus.

Wekslite protestimisel on mitmesugune tähtsus:

1. ta hoiab alal weksli pealekirjutajate wastutuse;
2. protestimata weksli järel ei saa nõuda intresse, maksutähtpäeva ja hagi kohtusse sisseandmise waheaja eest;
3. protestitud wekslid loetakse konkursi puhul nõude küllaldaseks tõenduseks, ning nende vastu saab waielde waid hagi korras.⁷⁶
4. protestitud weksli järel võib nõuda kohtus sundtäitekorras,⁷⁷ mis hõlbustab hagi teostamist, nii kuulude kokkuvõtte mittes, kuna kohtulõivu

76. — TKS § 899 lisa p 31'

77. — TKS § 161¹⁻²⁴ ja § 365'

Võetakse pooler määras, kui ka kiiruse
 mõttes, sest suundtähtsuse tehakse
 ilma vastespoole väljakutsumiseta;
 5. protestitud vekslid järel hagi esita-
 misel on võimalik nõuda eelkindlus-
 tust.⁷⁸

6. kohta otsusel on lubatud eeltäit-
 mine.⁷⁹

Ex lib. only. Tot.

78. — TKS § 125 ja 595.

79. — TKS § 138 ja 737.

Piip, Kaubandusõigus op. cit. ldx. 276-277.